

Simona Bohatá

Musím být tím druhým

Text Radim Kopáč

První knihu vydala před šesti lety: *Máňa a my druzí*. Mluvílo se ale víc o těch, co přišly pak: *Všichni sou trapný* (2019), *Klikař Beny* (2021) a nejnověji *Zbabělí hrdinové* (2023).

Simona Bohatá, ročník 1965. Vyrostla v Praze na Žižkově – právě v letech, kdy se tam naplno rozbíhala asanace. Dnes žije u Jindřichova Hradce.

Proč „zbabělí hrdinové“?

Možná to zní paradoxně, ale v životě to tak prostě je: někdy se chováme zbaběle, někdy hrdinsky. A někdy třeba jdeme v těch polohách současně proti sobě.

V knize je každá povídka vyprávěná dvěma různými hlasy: jeden spis hrdinský, druhý spis zbabělý. Není tohle třeba klíč k názvu?

Třeba taky. V jedné z povídek se hlavní postava navenek chová konvenčně slušně, chce být zadobře s okolím, se svým partnerem, ale vnitřně, sama k sobě, se chová zbaběle. A když se jedno s druhým vykrátí, zbyde velká nula.

Hned v první povídce jsou dva bratři, mladší brání staršího, trochu blázna, před šílenou, nenávislnou matkou. Brání, ale neubrání. A matka má za sebou životní zradu, kterou nikdy nepobrala, a tak se mstí za své neštěstí na

svém prvorozeném dítěti. Když to složíme dohromady, máme zbabělého hrdinu...

Tahle povídka je hodně kontrastní, vyhrocená. Víc než všechny ostatní. A to je šíře té matčiny nenávisti napsaná tak ze dvou třetin oproti skutečnosti. Tu postavu jsem zažila. Všecky ty věci, co prováděla, nejde ani napsat – ta postava by prostě nebyla uvěřitelná.

Už v jiných rozhovorech jste řekla, že berete hodně z vlastního života. Píšete si deník?

Ne.

Všecko to máte v hlavě?

Ano.

To je ale víc než půlstoletí zkušeností. A všechno vaše psaní je tak živelné, spontánní...

Píšu film. To je jediná metoda, kterou umím: přepisovat do slov jednotlivé scény, které mi běží hlavou. Když se film přetrhne, píšu bláboly, nedává to smysl. Jsem hodně závislá nejen na filmu, ale taky na výtvarném umění, na fotografii. Mám naštěstí velmi dobrou dlouhodobou paměť. Pamatuji si scény ze svých dvou tří let. Když jsem je popisovala své babičce, nevěřila mi, že si to pamatuju, ale nakonec mi dala za pravdu: ty věci se odehrály, jak jsem jí vyprávěla. Na psaní deníku jsem líná, tohle neumím.

Takže máte příběh hotový v hlavě jako film a jenom ho přepíšete, nebo nastartujete promítačku a skočíte do prvních políček, aniž byste věděla, kam vás to zavede? Nemám příběh hotový předem. Mám nanejvýš hrubý plán. Sednu a píšu, a nevím, kam mě psaní zavede. V knize *Všichni sou trapný* je kapitola „Rudla“. Původně jsem myslela, že napíšu o jeho sestře, ale když jsem do Rudly vstoupila a vyšla s ním v tom textu z ředitelny na chodník před školu, přišla mi ta postava natolik zajímavá, že jsem ho doprovodila domů a jeho očima psala dál jeho rodinu: matku, otčíma. Plán se mi vymкнуł z rukou. Musím být s těmi postavami, musím být v nich, v jejich řeči. Teď jsem odevzdala do nakladatelství další soubor povídek a jedna, drze věnovaná Janu Zábranovi, je z dělnického prostředí. Kdybych tam během psaní nebyla, nebyla tou stavbou, těmi dělníky, kdybych nemluvila jako oni, nikdy bych ten text nenapsala. Nedokážu si říct, že já, jako Simona Bohatá, budu teď přemýšlet jako někdo druhý – musím být tím druhým.

Ve všech knížkách ale jdete po sociální periférii. Dokázala byste vstoupit do hlavy třeba královské rodině?

To by asi nešlo. Musím se v tom prostředí cítit dobře. Tam, kde je kolem talíře osm druhů příboru, se dobře necítím. Chovala bych se tam jako idiot. Ale takzvaná periferie, ten společenský okraj mě láká. Strašně moc se mi líbí jejich mluva. Sbíráám to. Dělán si svůj vlastní slovník lidové, slangové řeči. Dnešní dvacetiletí neznají třeba „rigol“ nebo „klandr“, ale ta slova jsou přece krásná. Svědčí o konkrétní situaci. „Zábradlí“ – to nesvědčí o ničem. Tedy pokud nemyslíme to divadlo.

Sbíráte všude po republice?

Všude ne, hantec třeba není moje parketa. Ale jsem nadšená, když zjistím, že někdo používá například výraz „šublčnost“ ...

Co to je?

Příborník. Někdy taky komoda.

Já znám „veškostn“.

Co to je?

Prádelník.

To je taky hezký výraz. To si zapíšu. Moje babička běžně používala třeba „vošmouraný“. Ani nemusíte znát přesný význam, ale ze zvuku toho slova jasně pochopíte, že jde o něco špinavého.

Takže řeč vás zajímá, protože je v ní paměť?

Nejenom. Řeč vám taky definuje postavu, její sociální zařazení. Dělník neřekne, když někomu páchne z úst, aby si pravidelně čistil zuby kartáčkem, ale aby si ten kartáček aspoň někdy vrazil do tlamy. Není v tom nic hrubého ani vulgárního, oni tak prostě mluví.

Když je řeč o figurách a situacích, je pro vás rozdíl napsat povídku a napsat román?

Není. Jedině snad v tom, že konkrétní postavu v sobě rychleji uzavřu. V *Klikaři Benym* je postava Hanyho. Ta vystupuje už v knize *Všichni sou trapný*. A protože jsem se s ním nemohla rozloučit, vzala jsem ho s sebou do další knihy. Teď píšu pokračování *Klikaře* a Hany bude mít svůj retrospektivní part nejspíš i tady.

První knížku *Máňa a my druzí* jste vydala v roce 2017. Předtím jste psala do šuplíku?

V šuplíku žádné ucelené prozaické texty nebyly. Měla jsem tam ale hodně písňových textů a básní. Nedávno jsem v tom zrovna hrabala a našla nějaké věci ze střední školy. Uchvátilo mě, jak silně jsme s kamarády a kamarádkami tu školu nenáviděli, kolik energie jsme dávali do toho, abychom tu nenávisť ztvárnili buď obrazem, anebo veršem. Našla jsem třeba tohle: „I wanna kill Dušní škola/ nebo rovnou skočit z mola.“ Taky jsem si zapisovala sny. Na nějakou souvislou prózu jsem neměla jednak sebevědomí, jednak sicflajš. To přišlo až později.

Kdy?

Když jsme měli problémy s rodinnou firmou. Začala jsem psát, abych se z toho všeho nezbláznila, abych se mohla od té hrozné situace odstříhnout. Tak vznikla *Máňa*. Ale tam mi taky některé postavy a jejich příběhy nepasovaly, třeba Šimona, tak jsem si je nechala do *Všichni sou trapný*.

Šimona je Simona?

To jsem já.

Jak dlouho jste *Máňu* psala?

Asi rok. Pak jsem rukopis asi půl roku nabízela všude možné. Nakonec knihu vydalo nakladatelství Plus. Jenže to pak brzy skončilo, takže *Máňa* se skoro nedostala na pulty. Ale píšu taky pokračování *Máni*, možná na ten první díl ještě dojde.

Máňa je kdo?

Moje babička, ročník 1921.

Vedle řeči a toho obecného společenského okraje hraje ve vašich knížkách důležitou roli taky konkrétní místo, pražský Žižkov sedmdesátých a osmdesátých let, kdy v téhle čtvrti probíhala brutální asanace...

To bylo peklo, co tam vznikalo! Paneláky s betonovými ohradkami na popelnice. Jeden jako druhý. Spousta mých spolužáků to odskákala tím, že se museli odstěhovat: do Modřan, na Černý Most. V plánu bylo strhnout baráky jedním směrem až ke stadionu Viktorky Žižkov, druhým pak k Ohradě. Ti hajzlové chtěli z Koněvky, dneska Hartigovy, udělat velký prospekt, všechna původní zástavba měla jít pryč. Komunisti Žižkov nenáviděli. Ta čtvrt je dráždila. A přitom šlo o jedinečný organický celek, kde byla řada domů a celých bloků hodnotnějších než leckterý barák na Starém Městě. Vždycky mě bolí, když vidím *Žižkovskou romanci*, krásný film z roku 1958, kde je ta původní zástavba ještě v celé kráse. To byla prostě formativní zkušenost: bylo mi čtrnáct patnáct, když asanace Žižkova začala. To je věk, kdy intuitivně jdete proti prostředí, kde vyrůstáte, když vám tam není dobře. Chodili jsme hodně za školu, toulali se ulicemi, takže pamatuju starou Kapslovnu, starou vodárnu na Křížku. Starý

Žižkov byl malebný. A když jsme pak viděli, jak padá jeden dům za druhým, bylo to strašné. Veřejná poprava...

Takže asanace násobila odpor proti režimu.

Stoprocentně. To byla konkrétní podoba toho zla. Baráky šly k zemi, mladí byli vystěhováni, staří, co žili v místě třicet padesát let, to mnohdy nepřežili. Navíc ti lidi, co chodili k nám domů...

Co chodilo k vám domů za lidi?

Estébáci. Tuším, co máma s tátou dělali, tuším, na jak vysoké úrovni tu svou práci dělali.

Jak jste rodiče brala?

Vyrůstala jsem jako pozorovatel. Nebyla jsem doma nijak citově zapojená: ani plusem, ani mínusem. Tím pádem pro mě bylo pak trochu jednodušší se s tím nějak vyrovnat.

Mluvila jste s nimi o tom někdy?

Ne. Matka umřela dřív, než jsem se odhodlala s ní cokoli řešit. A s otčímem se nestýkám.

A pátrala jste po tom, co vaši rodiče dělali, v archivech?

Mluvila jsem o tom několikrát s Františkem Stárkem. Dostala jsem od něho pár rad, ale ještě jsem se tomu úplně nevěnovala.

Jak to vlastně víte? Poslouchala jste ty jejich řeči za dveřmi?

Neposlouchala jsem je cíleně. Ale žili jsme v jednom bytě a takové věci se nedají utajit. Naplno mi to došlo až po listopadové revoluci. Jako by se mi po amnézii začala skládat paměť znovu dohromady.

Co jste dělala kolem listopadu?

Pracovala jsem v Národní knihovně. Nastoupila jsem na sklonku osmdesátých let, pak jsem šla na mateřskou, revoluci jsem prožila s miminem na ruce a vrátila se v jednadevadesátém. Nezměnilo se nic. Uživatelsky je to možná fajn, ale ty příběhy, které jsem tam prožila, jsou tak mile bizarní, že je musím napsat.

Měl někdo z vašich žižkovských kamarádů podobnou zkušenost s rodiči jako vy?

Takhle extrémní nejspíš ne. Mnozí měli jednoho rodiče ve straně a druhého v „eróhá“, aby se to rýmovalo. Jiní pak měli extrémní zkušenost jiného druhu: s chudobou. Tyhle rodiny byly taky poznamenané, rozvrácené, nefunkční, ale jiným způsobem.

To vaše revoluční mimino je syn?

Ano. Mám syna z prvního a dceru z druhého manželství.

V Praze už ale nežijete. Co vás přimělo k odchodu?

Konec jednoho vztahu a začátek druhého, únava z příliš turbulentních devadesátých let a potřeba distancovat se od některých lidí. Takže jsme se v roce 2002 přestěhovali k Jindřichovu Hradci, dcera se narodila o dva roky později. Na ní se naplno projevila genetika, protože na rozdíl od syna už Máňu nezažila, a přesto mluví jako ona a mám někdy pocit, že je jí hodně podobná.

U Jindřichova Hradce pak bylo dobře?

Ano. I když ani tam se nám nevyhnuly problémy. Na naši importní firmu, kterou jsme si založili, dostala záslusk konkurence a po otevřeném výhrůžce následovala úřední šikana s cílem firmu zlikvidovat. To zažila i spousta jiných podnikatelů. Nám se sice podařilo firmu uzavřít těsně před největším malérem, ale bylo to velmi náročné.

Takže tohle u vás spustilo psaní...

Ano. Dva roky jsem nespala. Přišli jsme o všechno a já se potřebovala vztáhnout k něčemu, co nemělo nic společného s denní realitou, která byla pro mě tehdy velmi těžká. Museli jsme se ale něčím živit. Takže jsme vymysleli designovou dílnu. Dřevo a kov. Funguje dodnes.

Co jste mi tady vyprávěla, je materiál ne na jednu, ale na deset knížek.

Ráda bych psala víc. Jenže jsem zaměstnaná. Dělam v sociálních službách. Sice už jenom na půl úvazku, ale i tak je to náročné.

Vy máte ještě jedno zaměstnání? Co děláte?

Pracuju s mentálně postiženými. A stává se mi, že najednou začnu v hlavě pátrat po normálních slovech. To jako spisovatel vážně nepotřebujete. Mí klienti mají úplně jiný slovník. Ale mám je moc ráda, je to skvělá práce.

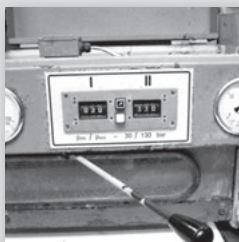
inzerce

BLUE LIZARD

HUDBA ON-LINE & DOWNLOAD

KAŽDÝ MĚSÍC
NOVÁ HUDBA

Ladbuch
elektrik

David Kollar
Neznámý strach

26.37.24.13
Three Garden of Stone

J. Kořán, P. Varjů, P. Tichý
Par Avion

www.bluelizard.bandcamp.com

Nahrávky můžete také slyšet v pořadech **Long Play** a **Sounderground** na www.radioB.cz v úterý (8.00–9.00), v pátek (12.00–13.00) a v neděli (20.00–21.00) nebo v archivu Radia B na soundcloud.com/radiobcz